

ONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN 22 DECEMBER 2017 OVER HET LOKAAL BESTUUR, WAT BETREFT EEN REMEDIERINGSTRAJECT NA EEN FORENSISCHE AUDIT

Samenvatting

Dit voorontwerp van decreet wijzigt het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur door na de oplevering van een forensisch auditrapport ten aanzien van een lokaal bestuur de provinciegouverneur te belasten met de begeleiding bij een remediëringstraject.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

1. In uitvoering van het Regeerakkoord 2024-2029 en de beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2024-2029 (OD 1.5) zet dit ontwerp van decreet in op het belang van deontologisch en integer handelen door lokale besturen. Een integer lokaal bestuur waarbij elke vorm van belangenvermenging wordt vermeden en bestreden, is essentieel in het proces van de democratische besluitvorming. Van iedere mandataris wordt verwacht dat hij deontologisch handelt, in welke situatie of omstandigheden dan ook. De beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid beoogt een herziening van het zogenaamde "verscherpt toezicht" na een forensisch auditrapport. In verschillende forensische auditrapporten zijn situaties rond belangenvermenging en deontologie aangehaald.

B. Inhoud

2. Het verscherpt toezicht werd tijdens de vorige regeerperiode in het leven geroepen naar aanleiding van de oplevering van forensische auditrapporten die ook aan de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie (CDBC) zijn bezorgd en waar een opvolgtraject door de gouverneur was, zonder dat daarvoor een juridische grond bestond.

3. Met de term 'verscherpt toezicht' werd eigenlijk bedoeld dat:

a) de toezichthoudende overheid (in afwijking van de administratieve praktijk van het klachtentoezicht) beslissingen van het lokaal bestuur kon opvragen om ze onder het vergrootglas te houden. Dit kan de toezichthoudende overheid steeds op basis van artikel 331, eerste lid, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur met betrekking tot de ambtshalve opvraging. Het verscherpt toezicht was op dat vlak juridisch geen aanvulling op de bestaande mogelijkheden.

b) de toezichthoudende overheid de lokale besturen uitnodigde voor een gesprek om de remediëringsacties te bespreken en op te volgen.

4. De verantwoordelijkheid voor het uitoefenen van dit verscherpt toezicht werd bij de gouverneurs gelegd. Zij volgden de voortgang op van de acties die het lokaal bestuur ondernam om een antwoord te bieden op de aanbevelingen die Audit Vlaanderen formuleerde in het auditrapport. Ook Audit Vlaanderen zelf voorzag in de opvolging van de audit.

5. Zoals gezegd is het 'verscherpt toezicht' decretaal niet voorzien en creëert het verwachtingen waaraan het door de aard ervan niet kan voldoen. Samen met Audit Vlaanderen en de gouverneurs werd gezocht naar een effectievere manier om de aanbevelingen van dergelijke audits op te volgen en de lokale besturen beter te begeleiden naar een meer mature risicobeheersing. Het verscherpt toezicht gaf de indruk dat de problematiek opgenomen in de forensische audit vanuit de toezichthoudende overheid werd opgelost. Dit is een verkeerde veronderstelling. Het is de verantwoordelijkheid van de lokale besturen om hieraan te remediëren.

6. Lokale besturen dragen in eerste instantie zelf de verantwoordelijkheid voor de opvolging van forensische auditrapporten. Het auditrapport wordt aan de raadsleden bezorgd waarbij het rapport met de bevindingen van Audit Vlaanderen op de raad wordt geagendeerd en besproken. Het komt toe aan de gemeentelijke autonomie om vervolgens te beslissen hoe de aanbevelingen uit het auditrapport geïmplementeerd en opgevolgd zullen worden. Er wordt dus een actieplan opgesteld dat wordt voorgelegd aan en besproken met Audit Vlaanderen. De gemeenteraad is het best geplaatst om op te volgen in welke mate de vooropgestelde actieplannen voor de realisatie van geformuleerde aanbevelingen uitgevoerd worden. Zo kan de gemeenteraad te allen tijde navragen in welke mate de aanbevelingen uit een forensisch rapport werden gerealiseerd door het bestuur.

7. Audit Vlaanderen volgt zelf ook periodiek de realisatie van de aanbevelingen op en maakt op regelmatige basis een inschatting van het systeem voor organisatiebeheersing. Het lokale bestuur maakt na oplevering van het auditrapport een actieplan op, waarin het concretiseert welke stappen het zal zetten om haar processen te versterken en de tijdens de audit geïdentificeerde risico's, te remediëren. Het lokale bestuur bepaalt voor elke aanbeveling in het actieplan eveneens een streefdatum tegen wanneer het bestuur deze maatregelen zal implementeren. Na het verstrijken van deze streefdatum, voert Audit Vlaanderen in functie van de beschikbare capaciteit een opvolgaudit uit, waarbij nagegaan wordt in hoeverre het actieplan effectief gerealiseerd is. Dit traject wordt integraal uitgevoerd door Audit Vlaanderen.

8. Daarnaast komt er het remediëringstraject waarbij de Vlaamse Regering de gouverneur na elke forensische audit belast met het opnemen van een coachende rol bij het verbeteren van de globale integriteitsaanpak op lokaal niveau. Belangrijk

hierbij is om te onderstrepen dat deze begeleiding niet hetzelfde omvat als de opvolging van Audit Vlaanderen.

9. Het remediëringstraject vervangt de figuur van het 'verscherpt toezicht' en zorgt ervoor dat de taakstelling van Audit Vlaanderen en de opdrachten inzake coaching door de gouverneur mekaar aanvullen om de integriteitscultuur van het lokaal bestuur aan te scherpen. De vertrekbasis voor het remediëringstraject is dat de verantwoordelijkheid bij het lokaal bestuur zelf ligt. Onder de figuur van het 'verscherpt toezicht' was de verkeerde veronderstelling dat de toezichthoudende overheid voor de oplossing zou zorgen. Het remediëringstraject zorgt voor de nodige ondersteuning voor het lokaal bestuur en vermijdt dubbel werk door Audit Vlaanderen en de toezichthoudende overheid. De gouverneur bekijkt binnen dit traject welke ondersteuning hij/zij kan aanbieden aan het betrokken bestuur. De gouverneur behoudt een constructieve dialoog met het betrokken bestuur en vraagt het bestuur frequent te rapporteren. De gouverneur maakt duidelijke afspraken met het betreffende bestuur rond de concretisering en zal de besturen op vooraf afgesproken tijdstippen opnieuw uitnodigen.

De gouverneur informeert de bevoegde minister over de voortgang van de ondersteuningsactiviteiten en -resultaten.

C. Totstandkomingsprocedure

D. Bevoegdheid van het Vlaamse Gewest

10. Het Vlaams Gewest is bevoegd op grond van artikel 6, §1, VIII,, 1°, eerste lid van de Bijzondere Wet tot Hervorming der Instellingen (BWHI). Dit ontwerp regelt een gewestaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting (zie punt I.D).

Artikel 2

Voor een andere toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 4.

Artikel 3

Voor een andere toelichting wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 4.

Artikel 4

Dit artikel bevat de juridische basis om als Vlaamse Regering de provinciegouverneur te belasten om, na de oplevering van een forensisch auditrapport, het betrokken bestuur te begeleiden bij het remediëringstraject.

De ondersteuningsactiviteiten van de gouverneur binnen dit traject zijn niet zozeer gericht op (het afvinken van de realisatie van) de aanbevelingen, waarvoor de opvolging door Audit Vlaanderen dient, maar reiken verder. De versterking van de globale integriteitsaanpak van het lokaal bestuur in functie van een mogelijke cultuurverandering is daarbij cruciaal. De ondersteuning bij de implementatie van het actieplan kan daarbij een middel zijn.

In het raam van dit remediëringstraject bekijkt de gouverneur welke ondersteuning hij/zij kan aanbieden aan het betrokken bestuur. Dit gebeurt in dialoog met het betrokken bestuur en op basis van frequente terugkoppeling door het lokaal bestuur.

Concrete acties in het kader van een globale integriteitsaanpak zijn bijvoorbeeld:

- het evalueren en desgevallend aanpassen van de werking van de deontologische commissie;
- het evalueren en desgevallend aanpassen van de deontologische code voor zowel mandatarissen als voor het personeel;
- het doorverwijzen naar gerichte opleidingen/vormingen aangeboden door derden (VVSG, ...) of het doorverwijzen naar experts inzake deontologie;
- het voorzien in een vlotte toegang tot de documenten en instrumenten zoals de deontologische code voor mandatarissen en de relevante passages uit het decreet, maar ook de afsprakennota politiek – administratie;
- het inzetten op dilemmatrainingen;
- het inzetten op transparantie door de professionele en andere activiteiten van mandatarissen in kaart te brengen en actueel te houden, zodat potentiële risico's op belangenconflicten zichtbaar zijn;
- het introduceren van de gewoonte om tijdens vergaderingen van het college of de raad actief te vragen of er agendapunten zijn die zouden kunnen leiden tot belangenconflicten.

De gouverneur rapporteert periodiek aan de bevoegde minister over de ondersteuningsactiviteiten en -resultaten.

Audit Vlaanderen is niet betrokken bij het remediëringstraject en behoudt daardoor zijn onafhankelijke positie om nadien te evalueren of het lokaal bestuur, via de uitvoering van het actieplan, de vastgestelde risico's op voldoende wijze geremedieerd heeft. De realisatie van de aanbevelingen wordt door Audit Vlaanderen autonoom en onafhankelijk beoordeeld via een opvolgingsaudit die dus losstaat van het eventuele remediëringstraject.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven,
Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS